R. D. Laing

Düğümler



metis

R. D. Laing

Düğümler

Ronald David Laing (1927-1989), İskoçya'da doğdu. Glasgow Üniversitesi Tıp Bölümü'nü bitirdikten sonra orduda psikiyatri uzmanı olarak görev yaptı. Glasgow Kraliyet Akıl Hastanesi ve Glasgow Üniversitesi Psikolojik Tıp Bölümü'nde çalıştığı 1953-56 yıllarında kronik şizofrenlerin davranışlarını gözlemledi. İlk kitabı *Bölünmüş Benlik*'te (1960; Pinhan, 2012) şizofrenide görülen psikoz belirtilerinin insanın varoluşundan duyduğu güvensizlik sonucu ortaya çıkan bir savunma tepkisi olduğunu ileri sürdü. A. Esterson'la birlikte yayımladığı *Sanity, Madness and the Family*'de (1965; Akıllılık, Delilik ve Aile) bir grup akıl hastasıyla yaptığı çalışmaya dayanarak bu kişilerin hastalıklarının ailelerinden kaynaklandığını belirtti. Kitaplarındaki geleneksel psikiyatriyi sarsan görüşleri büyük yankı uyandırdı. 1962-65 yıllarında Langham Psikoterapi Kliniği'nde yöneticilik yaparken D. Cooper, A. Esterson gibi psikiyatri uzmanlarıyla "delilik sorunu" üzerine çalışmayı sürdürdü ve 1965'te onlarla birlikte Philadelphia Birliği'ni kurarak hastayı deli kabul etmeyen, "yeniden doğuş" adı verilen yaşama deneyimleri uygulayan merkezler oluşturdu. 1970 yılında yayımlanan *Düğümler* okurların büyük ilgisini çekti. Mart 1971'de bir yıllığına Sri Lanka ve Hindistan'a giderek Budist meditasyonla ilgilendi, Lama Govinda ile tanıştı ve Sanskritçe çalıştı. Psikiyatr ve psikanalistlerin, özellikle hastalık sınıflandırması ve tedavi aracılığıyla bireyi damgalayarak içinden çıkılmaz durumlara yol açtığını savunan Laing, döneminin Yeni Sol akımını etkilemiştir ve terimi kendisi kabul etmese de "anti-psikiyatri" adı verilen akımın önde gelen kuramcısı kabul edilir.

Diğer eserleri arasında *The Self and the Others* (1961), *Aile Politikaları* (1971; Goa, 2012), *Yaşantının Politikası* (1967; Vadi, 1993) sayılabilir.

Metis Yayınları
İpek Sokak 5, 34433 Beyoğlu, İstanbul
e-posta: info@metiskitap.com
www.metiskitap.com
Yayınevi Sertifika No: 10726

Düğümler
R. D. Laing

İngilizce İlk Basımı:
Knots
Tavistock Publications Limited, 1970

© R. D. Laing Vakfı, 1970
© Metis Yayınları, 2014

Bütün Hakları Saklıdır.
Taylor & Francis Grubu yayınevi
Routledge tarafından yayımlanmış olan
İngilizce edisyonun lisanslı çevirisidir.

İlk Basım: Mayıs 2017

Yayıma Hazırlayan: Müge Gürsoy Sökmen

Kapak Resmi: Marina Abramović ve Ulay,
Performans, "Zamanda Bağlantı", 1977.

Kapak Tasarımı: Emine Bora
Dizgi ve Baskı Öncesi Hazırlık: Metis Yayıncılık Ltd.
Baskı ve Cilt: Yaylacık Matbaacılık Ltd.
Fatih Sanayi Sitesi No. 12/197 Topkapı, İstanbul
Matbaa Sertifika No: 11931

ISBN-13: 978-605-316-091-5

Eserin bütünüyle ya da kısmen fotokopisinin çekilmesi, mekanik ya da elektronik araçlarla çoğaltılması, kopyalanarak internette ya da herhangi bir veri saklama cihazında bulundurulması, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun hükümlerine aykırıdır ve hak sahiplerinin maddi ve manevi haklarının çiğnenmesi anlamına geldiği için suç oluşturmaktadır.

R. D. Laing

Düğümler

Çeviren:

Nesrin Demiryontan



metis

İçindekiler

DÜĞÜMLER

11

Düğümler Üzerine

Bülent Somay

105

DÜĞÜMLER

Burada betimlenen örüntüler, henüz insan esaretini konu alan bir Linnaeus sınıflandırmasına tabi tutulmuş değil. Belki de hepsi, garip bir biçimde tanıdık gelecek.

Bu sayfalarda yalnızca gerçekten gözlemlediğim bazı örüntüleri sergilemekle yetindim. Onları adlandırmaya kalkınca aklıma şu sözcükler geliyor: düğümler, kördüğümler, kargaşalar, *açmazlar*, kopuşlar, fırıldaklar, bağlar.

Bu örüntülerin ortaya çıktığı "ham" verilere daha sadık kalabilirdim. Ya da onları daha da damıtarak soyut, mantıksal-matematiksel bir hesaplama sistemine varabilirdim. Söz konusu örüntüleri, türevi oldukları çok özgül deneyimlere göndermede bulunmayı imkânsız hale getirecek ölçüde şematize etmediğimi umuyorum; ama yine umuyorum ki bu *maya** ağlarındaki nihai biçimsel zarafetin sezilmesine imkân tanıyacak kadar "içerik"ten bağımsız olmalarını da sağlayabilmişimdir.

Nisan 1969 R.D.L.

* Yanılsama, sihir gibi anlamlara gelen bu sözcük Hint felsefesinde gerçeği, ruhsal hakikati örten ve yanılsama olarak görülen fenomenal dünyaya göndermede bulunuyor. ~ *ç.n.*

1

Bir oyun oynuyorlar. Oynamıyormuş gibi yapma oyunu. Oyunlarını gördüğümü belli edersem onlara, kuralları bozmuş olurum, o zaman cezalandırırlar beni.

Onların oyununu oynamaktan başka çarem yok, oyunu gördüğümü görmeme oyunu.

Eğlenmiyorlar.
Onlar eğlenmezse, ben de eğlenemem.
Onları eğlenmeye ikna edersem, o zaman ben de onlarla beraber eğlenirim belki.
Onları eğlenmeye ikna etmek eğlenceli değil. Ağır iş.
Neden eğlenmediklerini bulmaya çalışarak eğlenirim belki.
Neden eğlenmediklerini çözmeye çalışarak eğlenmem yakışık almaz.
Ama neden eğlenmediklerini bulmaya çalışarak eğlenmiyormuşum gibi yapmak bile biraz eğlenceli.

Küçük bir kız çıkageliyor, "Hadi eğlenelim," diyor.
Ama vakit kaybı eğlenmek çünkü anlamaya yardımcı olmuyor neden eğlen*mediklerini.*

İsa çarmıha gerilip ölmüşken senin için eğlenmeye nasıl cüret edersin! Sence O eğleniyor muydu?

Görevimizdir iyi yetiştirmek çocuklarımızı, sevmeli, saymalılar
bizi, dinlemeliler sözümüzü.
Cezalandırılmaları gerekir öyle davranmazlarsa,
görevimizi yapmış olmayız yoksa.

Büyüyüp de bizi sever, sayar, dinlerlerse sözümüzü
ne mutlu bize, gerektiği gibi yetiştirdiğimiz için onları.

Büyüyüp de bizi sevmez, saymaz, dinlemezlerse sözümüzü
    ya gerektiği gibi yetiştirmişizdir
    ya da yetiştirmemişizdir onları:
biz öyle yetiştirdiysek
    onlarda bir tuhaflık olmalı;
    bizde bir tuhaflık vardır
öyle yetiştirmediysek onları.

Saygı göstermelidir bir oğul babasına
Babasına saygı göstermeyi öğretmek gerekmez ona
Doğal bir şeydir bu
Her halükârda ben öyle yetiştirdim kendi oğlumu.

Elbette bir baba da layık olmalı saygıya
kaybedebilir oğlunun saygısını yoksa
Ama ben oğlumun saygı duymasını umuyorum bana,
en azından özgür bıraktığım için onu bana saygı duyup
duymamakta.

Onda bir tuhaflık olsa gerek
çünkü böyle davranmazdı
bir tuhaflık olmasa
o halde böyle davranıyor
çünkü bir tuhaflık var onda

İnanmıyor kendisinde bir tuhaflık olduğuna
çünkü
onun tuhaflıklarından
biri de
inanmıyor olması
kendisinde bir tuhaflık olduğuna
öyleyse
yardımcı olmalıyız
kendisinde bir tuhaflık olduğuna
inanmıyor olmasının
onun tuhaflıklarından biri
olduğunu anlamasına

onda bir tuhaflık var
çünkü
    bizde bir tuhaflık olması gerektiğine inanıyor
yardım etmeye çalıştığımız için
onda bir tuhaflık olması gerektiğini görmesine
bizde bir tuhaflık olduğuna inandığına göre
sırf ona yardım ettiğimizi görmesine
    yardım etmeye çalıştığımız için
    ona yardım etmekle ona zulmetmediğimizi
görmesine
    yardım etmekle
    ona zulmetmediğimizi
    onda bir tuhaflık olduğunu görmediği için
    onda bir tuhaflık olduğunu

görmeyi reddettiğini anlamasına
en azından yardım etmeye çalıştığımız için
bize minnettar kalmadığına göre
onda bir tuhaflık
olduğunu görmemesi nedeniyle
onda bir tuhaflık
olması gerektiğini
görmediği için
onda bir tuhaflık
olması gerektiğini
görmediği için
onda bir tuhaflık
olduğunu görmediği için
onda bir tuhaflık
olduğunu görmesi için
ona yardım ediyoruz diye

bize minnettar kalmadığına göre

bize minnet duymasını
sağlamaya çalışmadığımız için asla

Çocukların görevidir saygı göstermek ana-babaya
Ana-babanın görevi de
ana-babaya saygı göstermeyi öğretmektir,
iyi örnek olarak çocuklarına.

Çocuklarına iyi örnek olmayan ana-baba saygıyı da hak etmez.
Çocuklarımıza iyi örnek olursak
büyüyüp ana-baba olduklarında
bize minnettar kalacaklarına inanırız.

Oğlunuz küstahın tekiyse
size saygı göstermez
size saygı göstermediği için
ona ceza vermediniz diye

Çocukları şımartmamak lazım.
Her istediklerini yapmak, işin kolayına kaçmaktır,
ama yaptıklarını yanlarına bıraktınız diye
büyüyünce saygı göstermeyecekler size.

Size saygı göstermeyecek oğlunuz
size saygı göstermedi diye
onu cezalandırmadığınız takdirde.

Annem beni seviyor.
    Kendimi iyi hissediyorum.
Kendimi iyi hissediyorum çünkü o beni seviyor.

İyiyim çünkü kendimi iyi hissediyorum
Kendimi iyi hissediyorum çünkü iyiyim
Annem beni seviyor çünkü iyiyim.

Annem beni sevmiyor.
    Kendimi kötü hissediyorum.
Kendimi kötü hissediyorum çünkü o beni sevmiyor
    Kötüyüm çünkü kendimi kötü hissediyorum
Kendimi kötü hissediyorum çünkü kötüyüm
Kötüyüm çünkü o beni sevmiyor
Beni sevmiyor çünkü kötüyüm.

Kendimi iyi hissetmiyorum
öyleyse kötüyüm
öyleyse kimse beni sevmiyor.

Kendimi iyi hissediyorum
öyleyse iyiyim
öyleyse beni herkes seviyor.

Ben iyiyim
Sen beni sevmiyorsun
öyleyse sen kötüsün. O halde seni sevmiyorum.

Ben iyiyim
Sen beni seviyorsun
öyleyse sen iyisin. O halde seni seviyorum.

Ben kötüyüm
Sen beni seviyorsun
Öyleyse sen kötüsün.

Annem beni seviyor
çünkü o iyi
ben kötüyüm ki, kötü olduğunu düşünüyorum annemin
o halde ben iyiysem
annem iyi
ve seviyor beni
çünkü iyiyim ki ben
iyi olduğunu biliyorum annemin.

Ben kötüyüm ki
kuşku duyuyorum onun beni cezalandırdığından
beni sevdiğinden kuşku duyuyorum diye
beni cezalandırdığı için
beni sevdiğinden kuşku duyuyorum diye.

Diyor ki
beni sevdiğinden kuşku duyuyorsam eğer
bu *onun* hatası olmalı.

Kendini kötü hissediyor çünkü
beni sevdiğine inanmıyorum
beni sevdiğine inanmadığım zaman
kötü hissediyor diye kendini.

Ona öyle geliyor ki
bana kendimi acımasız hissettirmeye çalıştığına
inandığım için
bana kendimi acımasız hissettirdiği zaman,
beni sevdiğinden kuşku duyacak kadar
acımasız olabilmem onun hatası.

İyi kalpli olmak iyi bir şey. Acımasız olmaksa kötü.

Annem bana karşı acımasız, demek ki kötü diye hissetmek kötü.

Annem bana karşı acımasız
ama sırf benim iyiliğim için acımasız
çünkü ben onun acımasız olduğunu düşündüm
acımasız davrandığı için
beni cezalandırırken
ona karşı acımasız olduğum için
beni cezalandırarak
    bana karşı acımasız olduğunu düşündüğüm için
beni cezalandırdığı için
onun acımasız olduğunu düşündüğüm için
    düşündüğüm için...

Acımasızsın sen
    seni sevdiğimi bilirken, sevmediğimi düşünecek kadar
        acımasız olabildiğin için kendimi kötü hissederek
    sana kendini acımasız hissettirdiğim için acımasız olduğumu
        düşünerek kötü hissettiriyorsun bana kendimi.

Sende bir tuhaflık olmalı bilmiyorsan eğer seni sevdiğimi.

kırılıyor Jack
Jill'in Jack'in onu kırdığını
düşündüğünü düşününce
kırıldığı için (Jack)
Jill'in Jack'in onu kırdığını
düşündüğünü düşününce
Jill'e kendisini
Jack'i kırdığı için
suçlu hissettirerek
Jill'i kırdığını düşünmesi (Jill'in)
kırdığı için (Jack'i)
Jill'in Jack'in onu kırdığını
düşündüğünü düşününce
*da capo sine fine**

* *da capo al fine*: "Baştan alıp sona dek tekrar et" anlamına gelen müzik terimi; *da capo sine fine* için "sonsuza dek baştan al" diyebiliriz. – *ç.n.*

2

Evvel zaman içinde, Jack küçükken,
her an anneciğiyle olmak istiyordu
ve o çekip gidecek diye korkuyordu

daha sonra biraz büyüyünce
uzaklaşmak istedi annesinden
ve annesinin her an onunla olmak istemesinden
korktu

büyüyünce Jill'e âşık oldu
her an onunla olmak istiyordu
ve o çekip gidecek diye korkuyordu

biraz ilerlediğinde yaşı,
her an Jill'le olmak istemedi
onun her an Jack'le olmak istemesinden ve
Jack her an onunla olmak istemiyor diye
korkmasından
korktu

Jack Jill'i terk etmekle korkutuyor
çünkü Jill'in onu terk etmesinden korkuyor.

Jack Jill'in kendi –Jack'in– annesi gibi olmasından korkuyor
Jill Jack'in kendi –Jill'in– annesi gibi olmasından korkuyor

Jack korkuyor
Jill'in onun Jill'in annesi gibi olduğunu düşünmesinden
ve ..... Jill'in korkmasından
Jack'in onun Jack'in annesi gibi olduğunu
düşünmesinden

Jill korkuyor
Jack'in onun Jack'in annesi gibi olduğunu düşünmesinden
ve ..... Jack'in korkmasından
Jill'in onun Jill'in annesi gibi olduğunu
düşünmesinden

Jack annesini yutmak ve sonra onun tarafından yutulmak istiyor, annesini yutmak isteyip de onun tarafından yutulmak istememekle, annesini yutmak istemeyip onun kendisini yutmasını istemek arasında bocalıyor.

Daha sonra, annesini yutmak istemiyor, annesinin onu yutmasını da istemiyor.

Jack Jill'in onu yuttuğunu hissediyor.

Jill'in *Jack* tarafından yutulmak için duyduğu
yiyip bitirici arzunun
kendisini yutmasından
duyduğu yiyip bitiren korku
tarafından yutuluyor Jack.

Onun tarafından yenme talebiyle
kadının onu yediğini hissediyor adam

Başlangıçta yutmak ve yutulmak
isteyen iki insan
yutmakta ve yutulmakta

Kadının yiyip bitiren yutulma arzusu tarafından
yutulmakta olan adam tarafından yutuluyor kadın
Adamın yutmayışı tarafından
yutulmakta olan kadın tarafından yutuluyor adam

Adam yutulma korkusu
tarafından yutulmakta
Kadın yutulma arzusu
tarafından yutulmakta

Adamın yutulma korkusu
kendi yutuşu tarafından yutulma korkusundan kaynaklanıyor
Kadının yutulma arzusu
kendi yutma arzusundan duyduğu korkudan kaynaklanıyor

Kendime saygı duymuyorum
bana saygı duyan birine saygı duyamam.
ancak bana saygı duymayan birine saygı duyabilirim.

Jack'e saygı duyuyorum
çünkü o bana saygı duymuyor

Tom'u aşağılıyorum
çünkü o beni aşağılamıyor

Ancak aşağılık biri
benim gibi aşağılık birine saygı duyabilir

Aşağıladığım birini sevemem

Jack'i sevdiğime göre
onun beni sevdiğine inanamam

Nasıl kanıtlayabilir ki?

Jill Jack'e kızarken içi rahat
çünkü bir şey yapmıyor Jack

Jack'e kızıyor
çünkü Jack bir şey yapmıyor

Jack'e kızıyor
çünkü Jack onu korkutmuyor

Korkutmuyor
çünkü, bir şey yapmadığı için, işe yaramazın biri Jack.

Jack'le kendini güvende hissediyor,
dolayısıyla onu aşağılıyor

Ona yapışıyor
çünkü Jack onu korkutmuyor

Onu aşağılıyor
çünkü ona yapışıyor
çünkü Jack onu korkutmuyor

Jill biliyor daha aşağıda olduğunu
dolayısıyla, Jill'in ondan üstün olduğunu düşünen
herkesten üstün Jill.

JILL Korkuyorum

JACK Korkma

JILL Sen bana korku duymamam gerektiğini söylediğin zaman korkmaktan korkuyorum

korkmak
korkmaktan korkmak
korkmaktan korkmamak

korkmamak
korkmamaktan korkmak
korkmamaktan korkmamak

JILL Üzgün olduğun için üzgünüm

JACK Üzgün değilim

JILL Üzgün olduğun için üzgün olduğum için üzgün olmadığın için üzgünüm

JACK Ben üzgün olmadığım halde, üzgün olduğum için üzgün olduğun için üzgün olmadığım için üzgün olduğun için üzgünüm.

JILL Suçu benim üzerime atıyorsun

JACK Suçu senin üzerine atmıyorum

JILL Suçu benim üzerime attığını düşündüğüm için suçu benim üzerime atıyorsun.

JACK Bağışla beni

JILL Olmaz

JACK Beni bağışlamadığın için asla bağışlamayacağım seni

JILL Aptal olduğumu sanıyorsun

JACK Aptal olduğunu sanmıyorum

JILL Aptal olduğumu sanmıyorsan aptal olduğumu sandığını sandığıma göre aptal olmalıyım ben: ya da sen yalan söylüyor olmalısın.
Her durumda aptalım ben:
aptalsam, aptal olduğumu sandığım için
aptal değilsem, aptal olduğumu sandığım için
aptal olduğumu sanmıyorsan, aptal olduğumu sandığını sandığım için.

JILL Gülüncüm

JACK Hayır değilsin

JILL Gülünç olmadığım halde kendimi gülünç hissettiğime göre gülüncüm.
Eğer halime gülmüyorsan
bana gülüyormuşsun gibi geldiği için
halime gülüyor olmalısın.

Aptal olmak için ne kadar akıllı olmalı insan?
Ötekiler Jill'e aptal olduğunu söyledi. Bu yüzden, onun aptal olduğunu düşündükleri için ne kadar aptal olduklarını görmemek amacıyla o da aptallaştırdı kendini, çünkü onların aptal olduğunu düşünmek kötü bir şeydi.
Kötü ve akıllı olmaktansa,
aptal ve iyi olmayı tercih etti.

Aptal olmak kötü bir şey: akıllı olmak zorunda
bu kadar iyi ve aptal olabilmek için.
Akıllı olmak kötü bir şey, çünkü bu
ne kadar aptal olduklarını gösterir
ona aptal olduğunu söyledikleri için.

Bana ilgi göstererek beni sıkmaktan
korkman sıkıcı.

İlginç olmaya çalışırken,
çok sıkıcı oluyorsun.

sıkıcı olmak seni korkutuyor,
ilgilenmeyerek ilginç olmaya çalışıyorsun,
ama tek bir şey var seni ilgilendiren o da sıkıcı olmamak.

Benimle ilgilenmiyorsun.
tek bir şey var seni ilgilendiren o da benim seninle ilgilenmem.

Sıkılmış gibi yapıyorsun
çünkü beni ilgilendirmiyor
    senin korkman
        benim korkmamamdan
benimle ilgilenmemenden.

JACK Senin sorunun bana haset duyuyor olman
JILL Senin sorunun böyle düşünüyor olman

JACK Hiçbir konuda hakkımı teslim etmiyorsun. Bir şeyde de iyi olduğumu kabul etmeye katlanamıyorsun.
JILL İşte orada yanılıyorsun. Esas sen umurumda olmadığını kabul etmeye katlanamıyorsun.

JACK Tıpkı annem gibisin.
JILL Bana annenmişim gibi davrandığın kesin
JACK O zaman sen de onun gibi davranma
JILL Canıma okumaya çalışıyorsun *çünkü* ondan nefret ediyorsun.

JACK Benim üzerime atmaya çalışma. Soğuk olan biri varsa o da sensin
JILL Seninle tanıştığımda öyle değildim ama.

JACK Çükümden hıncını almak için kıçını yırtmaktan vazgeç
JILL Sen bu kadar seviyesizleşince umutsuzluğa kapılıyorum
JACK Eh bu da bir başlangıç. Ne de olsa bugün ilk kez bir yetersizlik hissini kabul ediyorsun.

JILL Sadece arkadaş olamaz mıyız
JACK Elbette. Ben her zaman seninle arkadaşım.

Mutlu olduğun için mutluyum
mutsuz olduğun için mutsuzum

Jill mutsuz olduğu için Jack mutsuz
    Jill mutsuz olduğu için
        Jack mutsuz olduğu için Jill mutsuz olduğu için
Jack mutsuz olduğu için Jill mutsuz

Jill mutsuz olduğu için suçlu
    eğer Jill mutsuz olduğu için Jack mutsuz oluyorsa

Jill mutsuz olduğu için Jack suçlu
    çünkü onu mutlu etmesi gerektiğine inanıyor

Jill suçluluk duyuyor
    Jack suçluluk duyduğu için
        Jill'in suçluluk duymasından
            Jack suçluluk duyduğu için

Adam mutlu olamaz
    bunca acı varken dünyada
Kadın mutlu olamaz
    eğer adam mutsuzsa

Kadın mutlu olmak istiyor
Adam mutlu olmayı hak ettiğine inanmıyor

Kadın onun mutlu olmasını istiyor
Adam da kadın mutlu olsun istiyor

Adam mutluysa suçluluk duyuyor
ve yine suçluluk duyuyor kadın mutsuzsa

Kadın ikisi de mutlu olsun istiyor

Adam kadın mutlu olsun istiyor

Dolayısıyla ikisi de mutsuz

Kadın kendi mutlu olabilmek için
    adamın mutlu olmasını sağlamaya çalışıyor diye
    adam onu bencil olmakla suçluyor

Yalnızca kendini düşünüyor adam diye
    kadın onu bencil olmakla suçluyor

Adam tüm evreni düşündüğünü düşünüyor

Kadın en çok adamı düşündüğünü düşünüyor
çünkü onu seviyor

Kadın nasıl mutlu olabilir ki
mutsuzken sevdiği adam

Adam kadının ona kendini suçlu hissettirerek
şantaj yaptığına inanıyor
çünkü kadın, adam mutsuz olduğu için mutsuz

Kadın adamın onu bencillikle suçlayarak
adama olan aşkını mahvetmeye çalıştığına inanıyor
oysa mesele şu ki
sevdiği adam mutsuzken
mutlu olacak kadar bencil değil kadın

Kendisinde bir tuhaflık olması gerektiğini düşünüyor kadın
ona olan aşkını mahvedecek kadar
acımasız olabilen
ve mutlu olamayacak kadar suçlu, suçlu olduğu için de
mutsuz birini sevdiğine göre

Adam kendini mutsuz hissediyor
çünkü başkaları mutsuzken mutlu olduğu için suçlu
ve mutluluktan başka bir şey düşünemeyen biriyle evlendiği için
hata ettiğini düşünüyor.

Kadın durumla başa çıkmak için
çareyi içmekte buldu
bu daha da çaresiz hale getirdi onu

ne kadar içerse o kadar korkuyor
ayyaşın biri olmaktan

ne kadar sarhoş olursa
o kadar az korkuyor sarhoş olmaktan

sarhoş olmadığı zaman daha çok korkuyor sarhoş olmaktan
sarhoşken korkmadıkça
daha çok korkuyor sarhoş değilken

ne kadar mahvederse kendini
o kadar korkuyor adamın onu mahvetmesinden

ne kadar korkarsa adamı mahvetmekten
o kadar mahvediyor kendini

JACK Karın ağrısının tekisin,
senin karnımı ağrıtmanı önlemek için
karın adalelerimi kasarak kendimi koruyorum,
bu da karnımı ağrıtıyor.

JILL Başımı ağrıtmana engel olmaya çalışmaktan
başım ağrıyor.

Narkissos kendi suretine âşık oldu
başkası zannederek onu.

Jill'in yansıttığı Jack suretine âşık oluyor Jack kendisi
zannederek onu.
Jill ölmemeli, çünkü o zaman Jack yitirir kendini.
Jack kıskanır başka birinin suretini yansıttığı zaman Jill'in
aynası.

Jill kendisi için çarpıtan bir ayna.
Kendini çarpıtmak zorunda Jill çarpıtılmamış olarak
görünmek için
kendi kendine.

Jill kendini düzeltmek için Jack'i buluyor, Jill'in çarpıtılmış
suretini kendi çarpıtan aynasında çarpıtsın diye Jack
Jack Jill'in kendisinin çarpıttığı halini çarpıtırsa, belki Jill
kendini çarpıtmak zorunda kalmaksızın sureti düzelir diye
umuyor Jill.

Asla istediğimi alamadım.
Hep istemediğimi aldım.
İstediğimi
alamayacağım.

Öyleyse, istediğimi almak için
onu istememem lazım
sadece istemediğimi aldığıma *göre*.

İstediğimi alamıyorum
aldığımı istemiyorum

alamıyorum
çünkü istiyorum
alıyorum
çünkü istemiyorum.

Alamadığım şeyi istiyorum
çünkü
istediğim, *alamadığım* şey

alabildiğim şeyi istemiyorum
çünkü
alabildiğim, *istemediğim* şey

istediğimi asla alamıyorum
aldığımı asla istemiyorum

Layık olduğum şeyi alıyorum
aldığım şeye layığım.

Ona sahibim,
öyleyse ona layığım

Ona layığım
çünkü ona sahibim.

Ona sahip değilsin
öyleyse ona layık değilsin

Ona layık değilsin
çünkü ona sahip değilsin

Ona sahip değilsin
çünkü ona layık değilsin

Ona layık değilsin
öyleyse ona sahip değilsin.

Sahip olduklarımı hak etmiyorum
öyleyse sahip olduğum her şey çalıntı.
eğer bir şeye sahipsem,
ve onu hak etmiyorsam,
çalmış *olmalıyım*,
çünkü hak etmiyorum onu.

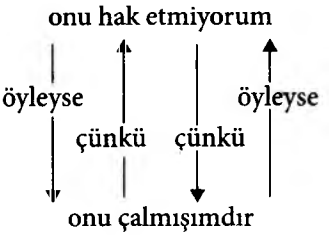
Onu hak etmiyorum
çünkü çalmışımdır.

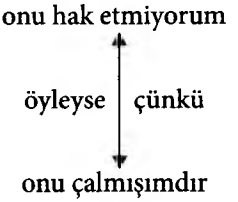
Onu çalmışımdır
öyleyse hak etmiyorum.

Onu hak etmiyorum
öyleyse çalmış olmalıyım.

Ya da onu hak eden biri tarafından
bana armağan olarak verilmiştir
o zaman sahip olduğum her şey için şükran duymam
beklenir
çünkü sahip olduğum ne varsa
çalınmamıştır, bana *verilmiştir*.


sahip olduğum şeyi hak etmiyorum
öyleyse
sahip olduğum her şey çalıntı
çünkü
onu hak etmiyorum
çünkü
onu çalmışımdır
öyleyse


onu hak etmiyorum
öyleyse
çünkü
çünkü
öyleyse
onu çalmışımdır


onu hak etmiyorum
öyleyse
çünkü
onu çalmışımdır

Olumlu ve olumsuz açmazlar.

Olumsuz: Kazanmam mümkün değil. Yaptığım her şey yanlış.
Olumlu: Kaybetmem mümkün değil. Yaptığım her şey doğru.

Yapıyorum, çünkü doğrusu bu.
Doğrusu bu, çünkü yapıyorum.

Onu istiyorum
alıyorum
öyleyse ben iyiyim

Onu istiyorum
alamıyorum
öyleyse ben kötüyüm

Ben kötüyüm
çünkü onu alamadım

Ben kötüyüm
çünkü alamadığım şeyi istedim

Dikkat etmem lazım
istediğim şeyi almaya
ve aldığım şeyi istemeye
ve istemediğim şeyi almamaya

iyi	almak	istemek	yapabilmek
kötü	alamamak	istememek	yapamamak

İstediğimi alabilirim
İstediğimi alamam
İstemediğimi alabilirim
İstemediğimi alamam

İstediğimi alamamaya meyilliyim
Bu yüzden
    istediğim şeyi almak için
    istemezmiş gibi yapıyorum

Ben kötüyüm ki istediğim şeyi alamıyorum
Ona sahip değilim
    öyleyse kötüyüm ki onu istiyorum

Onu istediğim için kötüysem
aldığım için daha az kötü olmayacağım

Kötüyüm ki kötü hissediyorum kendimi, ve
    kötüyüm ki iyi hissediyorum kendimi
çünkü ne kadar kötüyse insan
    o kadar az kötü hissediyor kendini

Bende bir tuhaflık var çünkü bende bir tuhaflık varmış gibi gelmiyor bana

Nesi varsa insanın,
ona verilmiştir
öyleyse insan sahip olduğu
her şeyi hak etmiştir.
Ne kadar çok şeye sahipse insan
o kadar iyidir
çünkü iyi olduğu için
o kadar ödüllendirilmiştir.
Öyleyse daha çok "kazandıkça"
daha da iyi olurum

daha çok kazandıkça
daha çok şeye sahip olacağım / oldukça
daha iyi olacağım / oldukça
daha fazla olacağım



Sahip olduğum her şey bana verilmiştir ve benimdir

Sahip olduğuma göre, bana verilmiş olmalıdır
Öyleyse benimdir.

Sahip değilim
ama alabilirim
öyleyse,
    alma yetisi verildiğine göre bana
o benimdir.

O benim değil
ama bana verilmiş ve ben ona sahibim
o zaman sahip olduğum
    ya da bana verilmiş olan şey için minnettarımdır.

Ama minnettar olmak zoruma gider
çünkü o bana verildiyse, demek her zaman benim değildi.
öyleyse, minnettar hissetmezsem kendimi
    verilmiş olmaz o bana
öyleyse, sonsuza dek benimdir (dün bugün ve yarın).

Moderato

o benimse
ben değildir 1

benim değilse o
ben değildir 2

ben değilse o
benim değil 3

ben ise o
benimdir 4

Ama,
o benimse
ben değildir 1
ve ben değilse o
benim değil 3

Öyleyse,
eğer,
ben değilse o
benim değildir ise 3

ve *eğer,*
benim değilse o
ben değildir ise 2

ve *eğer,*
o benimse
ben değildir ise 1

o zaman,
ben değilse o
benimdir 5

ben değilse o benimdir .....5 *poco a*
o benimse ben değildir .....1 *poco*
o benimse ben değildir .....1 *accelarando*
ben değilse o *al fine**
benim değildir 3
benim değilse o
ben değildir 2
ben değilse o
benimdir 5
Eğer, o benimse
ben değildir ise 1
ben değilse o
benim değildir ise 3
o zaman,
o benimse, benim değildir 6
Eğer, o benimse, benim değildir ise 6
eğer (1 2 3 4 / 1 3 / 3 2 1 5 / 5 1 1 3 2 5 1 3)

o zaman,
benim değilse o,
ben değildir 2
ve ben değilse o
benimdir 5
o benim ise
ben değildir, ...1
eğer, ben değilse o
benim değildir ise 3
ben değilse o
benimdir ise 5

o zaman,
benimse o
bendir..... 7

* Finale doğru yavaş yavaş hızlanır anlamına gelen müzik terimi. – *ç.n.*

eğer, eğer benimse o
bendir ise 7
eğer (1 2 3 4 1 3 3 2 1 5 5 1 1 3 2 5 1 3 6 6 2 5 1 3 5)
ben ise o, benimdir ise 4
o benimse ben değildir ise 1
o zaman ben değilse o benim değildir 3
dolayısıyla,
benim değilse o bendir 8
benim değilse o bendir 8
eğer (1.....5 7 7 4 1 3)
ben ise o
benimdir 4
o benimse benim değildir 6
benim değilse o ben değildir 2
ben değilse o
benimdir 5
O zaman,
benim değilse o benimdir 9
benim değilse o benimdir 9
eğer (1.....3 8 8 4 6 2 5)
o benimse benim değildir 6
benim değilse o
ben değildir 2
ben değilse o benimdir 5
benimse o, bendir 7
O zaman, ben ise o ben değildir .....10 (bkz. sesteş bir değişim)
ben değilse o benimdir 5
benimse o
bendir 7
ben ise o benim değildir 11
benim değilse o
ben değildir 2
ben değilse o
benimdir

O benimse benim değildir
benim değilse o benimdir
benimse ben değil
ben değilse benim değil
benim değilse
bendir
bense benim değil
benim değilse ben değil
o zaman, ben değilse, o ben
ben değilse, o ben
ben ise o, benim değildir
benim değilse o ben değildir
ben değilse, o bendir
ben ise o
benim değildir
benim değilse
o bendir
ben ise o, benimdir
o benimse
ben değildir
öyleyse ben değilse o
benimdir
benimse o benimdir

benimse o benimdir
benimse o benim değildir
benim değilse o benimdir
benimse o, benimdir
benimse o, benim değildir
benim değilse o,
bendir
ben ise o benimdir
benimse, o ben değildir
ben değilse o bendir
ben ise o
ben değildir
ben değilse o
bendir
ben ise o, ben değilse
ben değilse o, ben ise
ben ise o, ben ise
ben ise o ben değilse
ben değilse o ben değilse
bendir o ben değilse
ben değilse o, bendir
ben ise o ben değildir
ben değilse o bendir
ben ise o,
ben değilse.
ben ise o

ben değilse
ben ise o
ben değilse
ben ise o
ben değilse o, bendir
ben değilse o ben değildir
ben değildir o ben ise
ben ise o bendir
bendir o ben değilse
ben değilse o ben değildir
ben değilse o bendir
bendir ben ise o
ben değilse o ben değildir
ben değildir o ben değilse
ben ise o, bendir
ben ise o, bendir
ben oyum
o ben değilse
o ben değilse, ben oyum, ben o değilsem, ben oyum, ben oysam, ben o değilim

Adam onu istesin istiyor kadın
Kadın onu istesin istiyor adam

Adama kendini istetmek için
onu istermiş gibi yapıyor kadın

Kadına kendini istetmek için
onu istermiş gibi yapıyor adam

Jack'in istediği
Jill'in Jack'e duyduğu istek
bu yüzden
Jack Jill'e
Jack'in Jill'i istediğini
söylüyor

Jill'in istediği
Jack'in Jill'e duyduğu istek
bu yüzden
Jill Jack'e
Jill'in Jack'i istediğini
söylüyor

mükemmel bir sözleşme

Jill ve Jack ikisi de istenmek istiyor.

Jill Jack'i istiyor çünkü Jack istenmek istiyor
Jack Jill'i istiyor çünkü Jill istenmek istiyor

Jill istiyor ki Jack istesin
*Jill'in istemesini
Jack'in Jill'in isteğini istemesini
Jack'in Jill'in isteğini istemesini

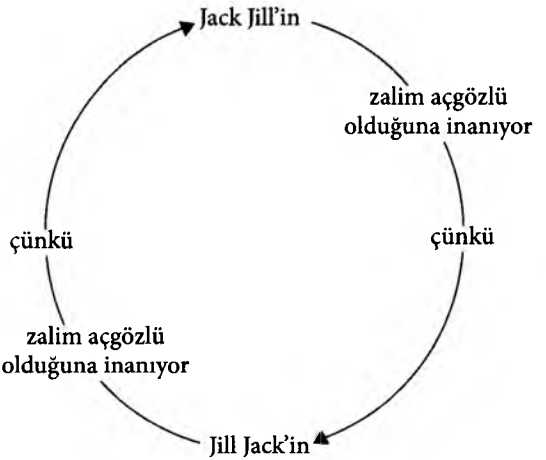
Jack'in istemesini Jill'in istemesini
Jack'in istemesini
Jill'in istemesini
Jack'in Jill'in isteğini istemesini
Jack'in istemesini
Jill'in Jack'in isteğini istemesini*

*sonsuza dek tekrar et

Kadın adamdan istediği şeyi alamıyor
bu yüzden adamın zalim olduğuna inanıyor
Kadın ona istediği şeyi veremiyor
bu yüzden adamın açgözlü olduğuna inanıyor

Adam kadından istediği şeyi alamıyor
bu yüzden kadının zalim olduğuna inanıyor
ve
adam ona istediği şeyi veremiyor
bu yüzden kadının açgözlü olduğuna inanıyor

Jill zalim ve açgözlü olduğunu düşünüyor Jack'in
Jack zalim ve açgözlü olduğunu düşünüyor Jill'in
Jill zalim olduğuna ne kadar inanırsa Jack'in
Jack o kadar açgözlü olduğuna inanıyor Jill'in
Jill açgözlü olduğuna ne kadar inanırsa Jack'in
Jack o kadar zalim olduğuna inanıyor Jill'in
Jack ne kadar açgözlü olduğuna inanırsa Jill'in
    Jill o kadar zalim olduğuna inanıyor Jack'in
    Jill ne kadar zalim olduğuna inanırsa Jack'in
Jack o kadar açgözlü olduğuna inanıyor Jill'in
Jack açgözlü olduğuna inanıyor Jill'in
        çünkü Jill zalim olduğuna inanıyor Jack'in
Jill zalim olduğuna inanıyor Jack'in
    çünkü Jack açgözlü olduğuna inanıyor Jill'in
Jack zalim olduğuna inanıyor Jill'in
        çünkü Jill açgözlü olduğuna inanıyor Jack'in
Jill açgözlü olduğuna inanıyor Jack'in
    çünkü Jack zalim olduğuna inanıyor Jill'in



Jack Jill'in
açgözlü zalim
olduğuna inanıyor

çünkü

Jill Jack'in
zalim açgözlü
olduğuna inanıyor

Jack'in açgözlü olduğuna inandığı için Jill'in zalim olduğuna
ne kadar
inanırsa Jack
o kadar inanıyor
Jill Jack'in zalim olduğuna
Jill'in zalim olduğuna inandığı için
Jack'in açgözlü olduğuna inandığı için

Jill'in zalim olduğuna inandığı için Jack'in açgözlü olduğuna
inandığı için Jill'in zalim olduğuna inandığı için
Jack'in zalim olduğuna ne kadar inanırsa Jill
Jill'in zalim olduğuna inandığı için
Jack'in açgözlü olduğuna inandığı için
Jill'in zalim olduğuna inandığı için
Jack'in açgözlü olduğuna inandığı için
Jill'in zalim olduğuna o kadar inanıyor Jack
çünkü Jill ona istediğini vermiyor

Jack onun daha cömert olmasını istiyor,
Jack'le ilgili yargısında
yani, inanmamasını istiyor Jack'in zalim olduğuna
Jill'in zalim olduğuna inandığı için
Jack'in açgözlü olduğuna inandığı için
Jill'in zalim olduğuna inandığı için
Jack'in zalim olduğuna inandığı için
Jill'in zalim olduğuna inandığı için
Jack'in açgözlü olduğuna inandığı için
Jill'in zalim olduğuna inandığı için

Kadın inanıyor ki
kadının zalim olduğuna inandığı için
adamın açgözlü olduğuna inandığı için
kadının zalim olduğuna inandığı için
adamın zalim olduğuna inandığı için
kadının zalim olduğuna inandığı için
adamın açgözlü olduğuna inandığı için
kadının açgözlü olduğuna inandığı için
adamın zalim ve açgözlü olduğuna
inanmamasını beklemekle
adamın kadından çok fazla şey istediğine (açgözlü)
kadının inanmamasını beklemekle
çok fazla şey istiyor adam kadından (açgözlü)
oysa *kadının* tüm isteği
adamın kadınla ilgili yargısında daha cömert olması

yani, adamın inanmaması kadının zalim olduğuna
adamın zalim olduğuna inandığı için
kadının açgözlü olduğuna inandığı için
adamın zalim olduğuna inandığı için
kadının zalim olduğuna inandığı için
adamın zalim olduğuna inandığı için
kadının açgözlü olduğuna inandığı için
adamın zalim olduğuna inandığı için
adam kadından daha cömert olmasını istiyor diye adamla ilgili yargısında yani,

3

Bilmediğimi bilmiyorsam
bildiğimi sanıyorum
Bildiğimi bilmiyorsam
bilmediğimi sanıyorum

Bilmediğim bir şey var
    bildiğim varsayılıyor.
Bilmediğim şeyin *ne* olduğunu bilmiyorum,
    yine de bildiğim varsayılıyor,
ve aptal gibi göründüğümü düşünüyorum
    hem besbelli bilmiyor olup
        hem de bilmediğimin *ne* olduğunu bilmiyorsam.
Bu yüzden ben de biliyormuş gibi yapıyorum.
    Sinir bozucu bir şey bu
    çünkü neyi biliyormuş gibi yapmam gerektiğini bilmiyorum.
Bu yüzden ben de her şeyi biliyormuş gibi yapıyorum.

Neyi bildiğimin varsayıldığını senin bildiğini hissediyorum
ama onun ne olduğunu söyleyemezsin bana
çünkü ne olduğunu bilmediğimi bilmiyorsun.

Neyi bilmediğimi biliyor olabilirsin, ama
        onu bilmediğimi bilemezsin,
ben de söyleyemem sana. Bu yüzden her şeyi söylemen
    gerekecek bana.

Jack görebiliyor kendisinin gördüğünü
Jill'in göremediği şeyi
ve Jill'in onu göremediğini göremediğini

Jack görebiliyor kendisinin gördüğünü
Jill'in göremediği şeyi
ama Jack göremiyor
Jill'in göremediğini
Jill'in onu göremediğini

Jack göstermeye çalışıyor Jill'e
Jill'in göremediği şeyi
Jack'in görebildiğini
Ama Jack göremiyor
Jill'in onu göremiyor olduğunu Jill'in göremediğini

Jack görüyor
Jill'in göremediği bir şey olduğunu
ve Jack görüyor
Jill'in onu göremiyor olduğunu göremediğini

Jack Jill'in onu göremiyor olduğunu göremediğini görebildiği halde *kendisinin* onu göremiyor olduğunu göremediğini göremiyor

Jack şunları görebiliyor

1. Jill'in göremediği bir şey var
2. ve göremediği bir şey olduğunu görebiliyor Jill
3. ama Jill *neyi* göremiyor olduğunu göremiyor

(Jack bunu görebildiği halde)

4. göremiyor olduğunu görebildiği
   ama ne olduğunu göremediği her neyse
   Jack'in onu görebildiğini görebiliyor Jill.

Jack bilmediğini
düşünüyor
Jill'in Jack'in bilmediğini
düşündüğünü
düşündüğü şeyi

Ama Jack'in bunu pekâlâ bildiğini düşünüyor Jill.

Bu yüzden bilmiyor
bilmediğini Jill
Jack'in pekâlâ bildiğini
düşündüğünü Jill'in
Jack'in bilmediğini
Jack de bilmiyor bilmediğini
Bilmediğini düşündüğü şeyi
Jack'in bildiğini düşündüğünü Jill'in
Jack'in bilmediğini
Jill'in bilmediğini bilmediğini Jill'in

Jack bildiğini bilmiyor
ve bilmiyor
    Jill'in bilmediğini.

Jill bilmediğini bilmiyor,
    ve bilmiyor
        Jack'in bildiğini Jack'in bilmediğini
    ve Jack'in bilmediğini Jill'in bilmediğini.
Aralarında bir sorun yok.

Jack'e göre
    Jack'in Jill'in bilmediğini bildiği şey şu ki,
Jill'in bilmek istediği türden bir şey yok bilinecek,
ama bunu Jill'in kendisinin keşfetmesi gerek.

Jill'e göre
    Jill'in Jill'in bilmediğini sandığı
    şeyi biliyor Jack.
Bilinecek bir şey olduğunu
    bilmiyor Jack
    Jill'in kendisinin bilmediğini ve
        Jack'in bildiğini sandığı bir şey.
Bu yüzden Jack Jill'i bilinecek bir şey olmadığına ikna ediyor.

Jack
    bilmediğini biliyor
ve görüyor ki Jill
        bildiğini bilmiyor.
Jack'in bilmediğini Jack'in bildiği şeyi
    Jack'e söyleyerek
Jill Jack'e yardım ediyor ki
    Jill'in bildiğini bilmediği şeyi
    bilmesine Jack yardım etsin.

Oysa Jill'e göre
    Jill bilmediğini biliyor
ve Jack
    Jill'in bilmediğini bildiğini biliyor
ve Jack
    Jill'in bilmediği şeyi biliyor.

Jill'e göre
Jill'in bildiği bir şey var
ve bilmiyor onu bildiğini
Jill Jack'in onu bilmediğini
ve Jack'in bilmediğini bildiğini düşünüyor.
Jill umuyor ki Jack aracılığıyla
Jill bilecek bildiğini
Jack'in bilmediğini Jack'in bildiği şeyi
ama ancak Jack fark edebilirse
Jill'in bildiğini
Jack'in bilmediğini Jack'in bildiği
ve Jill'in bildiğini Jill'in bilmediği şeyi.

Jack bilmediğini biliyor.
Jill bildiğini sanıyor Jack'in bilmediği şeyi, ama
Jack'in onu bilmediğini bilmiyor.
Jack bilmiyor
    Jill'in Jack'in bilmediğini bilmediğini,
ve Jack'in bilmediğini Jack'in bildiği şeyi kendisinin bildiğini
    sanıyor Jill.

Jack Jill'e inanıyor.
Jack bilmediğini bilmiyor şimdi.
Mutlu son.

Jack'in görmediği şeyi Jack'in gördüğünü[1]
ve Jill'in görmediği şeyi Jill'in gördüğünü düşünüyor Jack.

Jill Jack'e inanıyor.
Jack'in gördüğünü Jack'in düşündüğü şeyi Jill'in gördüğünü
    ve onu Jack'in de gördüğünü düşünüyor şimdi Jill.
Şimdi her ikisi de tamamen yanılıyor olabilir.

1. Burası muğlak. Jack bir yanılsama gördüğünü düşünüyor; haklı mı yoksa yanılıyor mu? Jack bir yanılsamanın etkisi altında olmadığını düşünüyor. Haklı mı yoksa yanılıyor mu? İki türlü okumayı da deneyin.

Jack bir şeyi görmüyor.
Jill Jack'in onu gördüğünü sanıyor.
Jack Jack'in onu gördüğünü Jill'in ise görmediğini düşünüyor.
Jill Jack'in gördüğünü sandığı şeyi
    kendisi görmüyor.

Jack'in Jill'in görmediğini sandığı şeyi
    Jack Jill'e söylüyor.
Jill fark ediyor ki
    eğer Jack
        Jill'in *bunu* görmediğini sanıyorsa,
        ki gördüğünü düşünüyor Jill,
    o zaman Jill'in Jack'in gördüğünü
        sandığı şeyi
            görmüyor Jack.

Jill'e göre
    Jack Jill'in bir şeyi görmediğini
        sanıyor.

Aslında Jack
    Jill'in onu gördüğünü düşünüyor
ama Jack görmüyor ki
    Jill'e göre Jack
    Jill'in görmediğini
    sanıyor.

Jill Jack'in görebildiğini sandığı şeyi kendisinin göremediğini,
Jack'in kendisinin de
    Jill'in onu görmediğini
düşündüğünü düşünüyor.

Jack görüyor Jill'in onu *pekâlâ* da gördüğünü,
    görmediğini sandığını,
ve Jack'in
    Jill'in görmediğini
        düşündüğünü Jill'in

Ama Jill'in neyi göremediğini göremiyor Jack
    bu yüzden Jack'in Jill'in görebildiğini
        sandığı şeyi göremediğini düşünüyor Jill,
            ve Jack'in Jill'in göremediğini sandığını düşünüyor.

Örneğin:

Jill'e göre,
    Jack Jill'in aptal olduğunu düşünüyor.
Jill'in aptal olduğunu düşünmüyor Jack,
ama Jack öyle düşünmediği halde
Jill'in neden,
    Jack'in Jill'in aptal olduğunu düşündüğünü
anlamıyor Jack.
Jill de anlamıyor, tabii eğer Jack yalan söylemiyorsa.

Jack görüyor ki
    Jill'in göremiyor olduğunu göremiyor Jill
ve
    Jill'in göremiyor olduğunu Jill'in göremediği şeyi
        Jack'in görebildiğini ve gördüğünü görebildiğini
            Jill göremiyor.
Jill göremiyor olduğunu göremediği
    bir şey olabileceğini fark etsin diye
    çabalıyor Jack.

Jill'in onu gördüğünü düşünüyor Jill
    ve Jack'in Jill'in onu gördüğünü
        düşündüğünü düşündüğünü
    ama Jack'in Jill'in göremiyor olduğunu
        göremediğini sandığını görebiliyor.
Jill'e göre
    Jack görebildiğini sandığı şeyi
        göremiyor olduğunu göremiyor
    ve (bu yüzden) Jack'in gördüğünü sandığı
        ama görmediği şeyi Jill'in gördüğünü
            göremiyor Jack.

Jack kendisinin bildiğini düşünüyor
Jill kendisinin bilmediğini düşünüyor
    Jack'in bildiği
    ve bildiğini bildiği
    ve Jill'in bilmediğini bildiği
        ve Jill'in bilmediği halde
            bazen bildiğini sandığını
    Jack'in bildiği şeyi
Jack Jill'e söylüyor.

Bazen Jack'e öyle geliyor ki
Jill idealize ederek Jack'i
onun her şeyi bildiğine (her şeye gücünün yettiğine) inanıyor
bu yüzden Jill'e
sadece bir insan olduğunu söylüyor,
her şeyi bilmediğini ve her şeye gücünün yetmediğini.

Jack'in dediğine göre
Jack'in gücünün her şeye yettiğine inanmak istiyor Jill
ki kendisi iktidarsız kalsın
ki Jack'i iktidarsız kılarak
kendisi iktidar sahibi olsun
ki haset ettiği iktidarını yıkabilsin Jack'in...

Jill Jack'in yanıldığını düşünüyor.

Jack'e göre
Jill'in Jack'in bildiğini sandığı (bunu görebiliyor)
şeyi Jack bilmiyor
ve Jill'in Jack'in bildiğini sandığı,
Jack'in Jack'in bilmediğini düşündüğü
şeyi Jill biliyor.

Jack Jill'e şöyle diyor:
"Bunu bildiğimi sanıyorsun,
ama bilmiyorum."
Jack'in bildiğini, ama ona söylemeyi reddettiğini düşünüyor Jill.

Jack bilmediğini biliyor,
ama bilmiyor ki
Jack'in bilmediğini Jack'in bildiğini
bilmediğini bilmiyor Jill.

Jack'e göre

Jack
- Jack'in bilmediğini biliyor
- Jill'in pekâlâ bildiğini biliyor
- Jill'in bildiğini bilmediğini biliyor
- Jill'in Jack'in bildiğini sandığını biliyor
- Jill'in
  Jack'in bildiğini Jack'in bilmediğini
  sandığını biliyor

ve (Jack'e göre) Jill Jack'in böyle düşündüğünün farkında,
ama Jack'in yanıldığını düşünüyor.

Jack görüyor ki
Jill'in Jack'in bildiğini
sandığı şeyi
Jack'in bilmediğini
bilmiyor Jill.
Ama Jack anlamıyor
Jill'in Jack'in bildiğini
sandığı şeyi
Jack'in bilmediğini
Jill'in neden bilmediğini.

Jack bildiğini fark ediyor ki
Jill'in Jack'in
bildiğini sandığı şeyi
Jack'in bilmediğini
Jack'in bildiğini
Jill bilmiyor
ama yine fark ediyor ki Jill'in Jack'in bildiğini sandığı şey bu değil.

Üstelik Jack görüyor ki Jill'in Jack'in bildiğini sandığı şeyi Jill kendisi biliyor, ama bildiğinin farkında değil Jill.

Jack görüyor ki
Jill'in Jack'in bildiğini
sandığı şeyi
Jill biliyor
ve Jill bilmiyor
bildiğini
ve Jack'in bilmediğini Jack'in bildiğini.
Jill'e söyleyemiyor
onun ne olduğunu
çünkü Jill'in onu bildiğini görmekle birlikte
kendisi bilmiyor.

Jill bilmiyor
    Jack'in X'i bilmediğini,
ve Jack'in ona tüm söyleyebildiği
Jack'in bilmediği bir şey olduğu
    Jack'in ne olduğunu bilmediği.

Jack'in göremediği bir şey var.
Göremediği bir şey olduğunu biliyor,
ama o göremediği şeyin ne olduğunu bilmiyor.
    Ama Jack'in bir şeyi göremediğini
Jill'in görebildiğini Jack görebiliyor.

Jack bilmiyor
    neyi bilmediğini
ama bilmediği o şey her neyse
    Jill'in onu bildiğini sanıyor.

Jill'in kendisine söylemesini istediği şeyi
    Jack Jill'e söyleyemiyor.
Jill de ona söyleyemiyor
çünkü Jill X'i bilse de
Jack'in X'i bilmediğini
    bilmiyor.

Jack görebiliyor
Jill'in X'i bildiğini Jill'in bilmediğini
Jack'in fark ettiğini
Jill'in bildiğini.
Jill Jill'in onu bildiğini
ancak Jack'in bilmediği şeyi
anlayarak keşfedebilir

Ama Jill
göremiyor
    Jack'in bilmediği şeyi.
Memnuniyetle söylerdi ona görseydi.

Jill'in göremediğini Jack'in görebildiği şeyi kendisinin
gördüğünü görebiliyor Jack
ve Jill'in göremiyor olduğunu Jill'in göremediğini
görebiliyor
ama Jill'in göremiyor olduğunu Jill'in NEDEN
göremediğini anlamıyor.

Jill
Jack'in onu anlamadığını görebiliyor
ve anlamadığını göremediğini de görebiliyor:
ve Jack'in anlamadığını göremediğini Jill'in gördüğünü
Jack'in göremiyor olduğunu Jack'in göremediğini
görebiliyor.
Neden hâlâ kafası karışıkmış gibi hissediyor?
Jack'in anlamadığını göremediğini Jill'in gördüğünü
Jack'in neden göremediğini anlayamıyor Jill.

Jill Jack'in göremediğini
ve göremiyor olduğunu göremediğini görebiliyor.
Jill Jack'in NEDEN
göremediğini görebiliyor,
ama Jack'in göremiyor olduğunu NEDEN
göremediğini anlamıyor Jill.

Jack Jill'in kör olduğunu
ve Jill'in kör olduğunu göremediğini "görüyor".
Jack ikisinin de kör olduğunu fark ediyor.
Eğer kör köre kılavuzluk edecekse,
kılavuzun kör olduğunu bilmesi iyidir.

Jack göremiyor olduğunu göremiyor
ve Jill'in göremiyor olduğunu
Jill'in göremediğini de göremiyor.
ve tam tersi

4

Jack Jill'den korkuyor
Jill Jack'ten korkuyor

Jack Jill'den daha da çok korkuyor
    ne zaman ki
Jack'in Jill'den korktuğunu
    düşündüğünü Jill'in
    düşünürse Jack

Jill Jack'ten daha da çok korkuyor
    ne zaman ki
Jill'in Jack'ten korktuğunu
    düşündüğünü Jack'in
    düşünürse Jill

Jack korktuğu için
    Jack'in korktuğunu
        düşünecek diye Jill
    Jack Jill'den korkmuyormuş
        gibi yapıyor Jack
Jill Jack'ten daha çok korksun diye

Ve Jill korktuğu için
    Jill'in korktuğunu
        düşünecek diye Jack
    Jill Jack'ten korkmuyormuş
        gibi yapıyor Jill

Böylece
    Jack Jill'den korkmayışıyla
        Jill'i korkutmaya çalışıyor
    ve Jill Jack'ten korkmayışıyla
        Jack'i korkutmaya çalışıyor

Jack ne kadar korkarsa Jill'den
o kadar ürküyor Jack
Jack'in korktuğunu
düşünmesinden Jill'in

Jill ne kadar korkarsa Jack'ten
o kadar ürküyor Jill
Jill'in korktuğunu
düşünmesinden Jack'in

Jack ne kadar korkarsa Jill'den
o kadar ürküyor Jack
Jill'den *korkmamaktan*
çünkü çok tehlikelidir korkmamak
bu kadar tehlikeli biriyle karşı karşıyayken

Jack korkuyor çünkü Jill tehlikeli
Jill tehlikeli görünüyor çünkü Jack korkuyor

Jill ne kadar korkarsa Jack'ten
o kadar ürküyor Jill
Jack'ten *korkmamaktan*

Jack ne kadar ürkerse korkmamaktan
o kadar ürküyor korkmuş görünmekten

Jill ne kadar ürkerse
korkmamaktan
o kadar ürküyor
korkmuş görünmekten

ikisi de ne kadar korkarsa,
o kadar az korkmuş görünüyor ikisi de

Jack ürküyor
Jill'in halinden *korkmamaktan*
ve Jill'in halinden korkmuş görünmekten
ve Jill'in Jack'in halinden korkmamasından

Jill ürküyor
Jack'in halinden korkmamaktan
ve Jack'in halinden korkmuş görünmekten
ve Jack'in Jill'in halinden korkmamasından

Bu yüzden Jack korkutmaya çalışıyor Jill'i
korkmamış görünerek
Jill'in korkmamış görünmesinden

Jill de korkutmaya çalışıyor Jack'i
korkmamış görünerek
onun korkmamış görünmesinden

Jack ne kadar korkmamış görünmeye çalışırsa
o kadar ürküyor
Jill'in korkmamasından
korkmuş görünmekten
korkmamaktan

Jill ne kadar korkmamış görünmeye çalışırsa
o kadar ürküyor
Jack'in korkmamasından
korkmuş görünmekten
korkmamaktan

Bu ne kadar böyle sürüp giderse
Jack korkmamış görünerek
o kadar korkutuyor Jill'i
Jill de korkmamış görünerek
o kadar korkutuyor Jack'i

Acaba *korkmamaktan*
ve korkutmamaktan
korkmak yerine
korkmaktan ve korkutmaktan
korkar hale gelemez mi ikisi de?

Her biri ve öteki dehşete düşmeyecek diye dehşete düşen Jack ve Jill

her biri ve öteki dehşete düşecek diye dehşete düşecek, ve zamanla,

her biri ve öteki dehşete düşmeyecek diye dehşete düşmeyecek hale gelebilir mi?

5

Her şeyi katarsak hesaba
Her insan tüm insanların içinde
tüm insanlar her insanın içinde

Tüm varlık her varlığın
Her varlık tüm varlığın içinde

Hepsi her birinde
Her biri hepsinde

Tüm ayrımlar akıldır, akıldan ötürüdür, aklın içindedir, akla aittir
Ayrım olmasa ayırt edecek akıl da olmazdı

İnsan önce içinde
sonra dışındadır içinde olduğu şeyin
Boş hisseder kendini
çünkü hiçbir şey yoktur içinde
İnsan dışında olduğu şeyin
    içine sokmaya çalışınca kendini bir kez
    kendi içine almaya çalışır
    bir zamanlar içinde olduğu
    o dışarının içini:
    yemek ve yenmek
dışı içeri almak ve
    içinde olmak dışın

Ama bu yetmez. İçindeyken dışında olduğu şeyin içini almaya, ve dışın içine girmeye çalışır insan. Ama dışı içeri alarak dışın içine giremez
çünkü;
dışın içiyle dopdolu olsa da insanın içi
kendi içinin dışındadır insan
ve dışın içine girerek
boş kalmaya devam eder çünkü
içerideyken insan
dışın içi bile dışarıdadır
ve hâlâ hiçbir şey yoktur insanın kendi içinde
Zaten asla bir şey olmamıştır
ve asla olmayacaktır

Ben bir şey yapıyorum
yaptığım o şey
o şeyi yapan bendir
o şeyi yapan ben
benim yaptığım o şeydir
o şeyi yapan beni yapıyor o şey
ben yapılıyorum yaptığım o şey tarafından
o şey yapıyor kendi kendini

Korkan kendinden
korkan kendinden
korkan kendinden
korkar insan
Belki yansımalardır burada söz konusu olan

Nice varlık Nirvana'ya götürüldüyse de hiçbir varlık Nirvana'ya götürülmemiştir

Geçmeden önce kapıdan
bir kapı olduğunu bilmeyebilir insan
Geçilecek bir kapı olduğunu sanıp
uzun uzun arayabilir
bulamadan
Bakarsın bulur kapıyı
ama açılmayıverir kapı
Olur da açılırsa geçer belki kapıdan
Kapıdan geçerken insan
bir de bakar ki geçtiği kapı
geçen benliğin ta kendisiymiş
kimse geçmedi bir kapıdan
yoktu zaten geçilecek kapı
kimse bir kapı bulamadı
zaten hiçbir zaman bir kapı olmadığını asla fark eden olmadı

Dharma söylemini bilenler der ki dharma'lar terk edilmeli tıpkı bir salda denize bırakılır gibi, en çok da dharma olmayanlar,

dharma'ların, en çok da dharma olmayanların,
terk edilmesi gerektiğini duyan bazıları
bir kapı olmadığı fikrine kapılmış
bu onların fikri
yolu yok bilmenin kapıdan
geçmekten başka

bir parmak aya işaret ediyor

Bir parmak aya işaret ediyor, ifadesini
    parantez içine alın
    (bir parmak aya işaret ediyor)
Aşağıdaki cümle:
    "Bir parmak aya işaret ediyor parantez içindedir"
şunu söyleme girişimidir: Bir parmak ay için neyse,
odur parantez içindeki her şey de,
    (   )
parantez içinde olmayanla ilişkisinde

Tüm mümkün ifadeleri parantez içine alın
Tüm mümkün biçimleri parantez içine alın
ve parantezleri parantez içine alın

Bir parmak ay için neyse,
odur her ifade ve her biçim
ifadesiz ve biçimsiz olanla ilişkisinde
tüm ifadeler ve tüm biçimler
ifadesiz ve biçimsiz olana işaret eder

Şu önerme:
    "Tüm biçimler biçimsize işaret eder"
kendisi de biçimsel bir önermedir

Şöyle değil:

parmak nasıl aya işaret ediyorsa
biçim de biçimsize işaret eder

ama şöyle:

parmak ay için neyse
[parantezlerle birlikte, bu da dahil olmak üzere,
oluşturulmuş ya da henüz oluşturulmamış
tüm mümkün ifadeler, biçimler, önermeler]

de odur

aşağıdaki için

Ne ilginç bir parmak
dur şunu bir emeyim

İlginç bir parmak değil
alın şunu götürün

Cümle işaret etmez bir şeye
Parmağın dili yoktur

Düğümler Üzerine

Bülent Somay

"Meramım neyse onu söylerim: Söylediğim şey kastettiğimdir." Bu iki cümleyi art arda telaffuz edebiliyor olsaydık hepimiz, emin olun, bambaşka bir dünyada yaşıyor olurduk. Kuşkusuz bunun bile bir açmazı var: Bu iki cümleyi art arda söyleyebilseydik bile, kastettiğimizin *tam olarak bu* olduğunu nereden bilecektik? Ya da dinleyenler nereden anlayacaklardı?

Psikanaliz adının ortaya atılmasından birkaç yıl sonra, Freud *Gündelik Hayatın Psikopatolojisi*'ni yazıp, rüyalarımızın, hatırladıklarımızın ve unuttuklarımızın, dil sürçmelerimizin hiçbirinin tam olarak bize (ya da "biz" sandığımız şeye) ait olmadığını söylediğinde, işler karışmıştı. Konuşan varlık, "Ben" diyen özne, kendini ancak dil ile var edebilir, konuştuğu (yazdığı) sürece vardır ya da —aynı şeyin başka bir yüzü— "Varım!" diyebilir. Konuşanın bilincimiz olduğunu zannederiz, oysa bilincimiz sadece meram edendir. Bir şey söylemeye niyet ederiz, ama niyet ile fiil arasına başka bir şey girer, ortalığı karıştırır: Bilinçdışı, ya da Freud'un *das Unbewusste*'sinin (en azından etimolojik açıdan) daha uygun bir çevirisiyle, Bilinmeyen. Yani ne zaman ağzımızı açsak, işin içine iyi saatte olsunlar karışır:

Bizde, bizim zihnimizde, kafamızın içinde olan, ama bizim bilmediğimiz, çoğu kez varlığının farkında bile olmadığımız bir şey.

Ancak mesele bununla da bitmiyor. Müdahale eden yalnızca bizim kişisel bilinçdışımız olsa gene iyi. Bir de "dil" dediğimiz şeyin tarihi kadar eski bir şey var işleri karıştıran. "Dil" denilen şeyi kendisi icat etmemiştir ki konuşan. Binlerce kuşaktan devralmış, coğrafyadan, iklimden, bitki örtüsünden tutun, beyni ve eli, gırtlağı ve (organ olan) dili oluşturan, şekillendiren genetik koşullara kadar sayısız unsurdan damıtılarak gelen bir yapıyı sorgusuz sualsiz kabul etmiştir. Bilinçdışı nasıl meram ile söylenen arasına giriyor, onu altüst ediyorsa, dil de bu karmaşaya dahil olur. Hatta belki daha da önceden: En nihayet "düşünürken" de dil ile düşünüyoruz (bu "konuştuğumuz" dile özdeş olmasa da). Dolayısıyla ancak dilin izin verdiklerini "düşünebiliyor", düşünebildiğimiz kadarını söylemeye niyetleniyor, gene dilin ve bir de kendi bilinçdışımızın izin verdiği kadarını da söyleyebiliyoruz.

Yeteri kadar düğüm oldunuz mu?

R. D. Laing'in *Düğümler*'i bir psikoloji kitabı, yazarını ünlü eden Anti-Psikiyatri yaklaşımıyla yazılmış bir teorik çalışma değil; bize dilin imkânsızlığını gösteren bir oyun / deneme. Yazılı dil alışkanlıkları açısından bakıldığında şiir bile denebilir. Ancak bu sadece biçimsel bir değerlendirme olur; yazarın meramı "şiir yazmak" değil belli ki — daha buradan başlayarak niyet etmek ile söylemek arasındaki gerilimi görebiliyoruz. Laing şair olmaya heves etmemişti; ya da etmişti belki (1979'da yayımladığı *Soneler*'e bakılabilir), ama *Düğümler* sadece biçimine bakılarak şiir olarak değerlendirilemez. Bir "tarz" arıyorsak eğer, *Düğümler* olsa olsa *Tao Te Ching*'le aynı kategoriye konu-

labilir: Dizeler biçiminde yazılmış, ama uzun aforizmalar gibi ilerleyen, bir dünya bakışını anlatan (ama anlatmayan), bir hayat anlayışını savunan (ama savunmayan) bir "Yol-yordam" metnine benzer en çok.

Tao Te Ching'e benzer: Bilmeyen bir bilgelik, aydınlatmayan bir aydınlanma, söylemeyen bir konuşma, eylemeyen bir eylemdir o da. Ama bir yandan da benzemez: 20. yüzyıl Beyaz Erkek Avrupası'nın ürünü olan, İskoç bir psikoloğun kaleminden çıkmadır. Binyıllara yayılan Şark bilgeliğiyle son derece sınırlı bir ilişkisi vardır. Metni yazdığı 1969'da o bilgeliğin temel metinlerinin çok azı Avrupa dillerine çevrilmişti ("New Age" yeni başlıyordu). Daisetsu Teitaro Suzuki'nin 1950'lerde Batı dünyasına tanıttığı ve Alan Watts'ın popülerleştirdiği Zen Budizm'in birkaç temel metninden ve *Tao Te Ching*'in birkaç çevirisinden başka, Budizm'in, Zen'in, Taoculuğun temel metinleri bilinmiyordu. Gerçi Laing kitabın yayımlanmasından sonra Sri Lanka ve Hindistan'a gidip bir yıl kadar kalacak, Budizm'le daha yakından ilgilenip Sanskritçe çalışacaktı, ama *Düğümler*'i yazdığı sırada Çince, Sanskritçe ya da Tibet dili bildiğine dair bir ipucu yok elimizde. O yüzden Aydınlanma biliminin sınırlarına dayanmış ve zorlamaya çalışan bir aydının iyi niyetli merakının ötesinde bir ilişkiden bahsetmemiz zor.

Ama belki de o iyi niyetli merak bile bazı şeyler için yeterlidir. Laing'in Anti-Psikiyatri yaklaşımı, zaten o Aydınlanma bilimselliğinin ta temelinden sorgulanması değil midir? Bir yandan Michel Foucault, diğer yandan Thomas Szasz tarafından (ama farklı gerekçeler ve tartışmalarla) yürütülen, kapalı bir tıp disiplini olarak psikiyatri anlayışının (ve onun kaçınılmaz eşi, "akıl sağlığı/delilik" inancının) radikal eleştirisi, Laing'in üçüncü ayağı olmadan eksik kalırdı kuşkusuz. Foucault/

Szasz / Laing üçlüsü, 20. yüzyılın son onyıllarında "Akıllı / Deli" ikili sistemine olan inancın sarsılmasında, psikiyatrinin zorbalık derecesine varabilen insan zihni ve kimyası ile oynama yetkisinin sınırlandırılmasında büyük rol oynadılar. Ne yöntemleri, ne de inanç sistemleri birbirine benziyordu bu üçlünün; ama onlar olmasaydı, anti-psikotik ilaçlar, elektroşok ve lobotomi gibi "bilimsel yöntemler" hâlâ başımızın üstünde birer Damokles kılıcı gibi sallanıyor olabilirdi (yine de kurtulmuş sayılmayız gerçi, ama en azından etkileri sınırlandı, meşruiyetleri şaibe altında).

Üç eleştirinin de sonuçları ve etkileri benzer; ancak yöntemdeki farklılıklar, önerilen alternatifleri de etkileyecektir: Laing'in terapi anlayışı giderek "ruh hastalığım" bir yolculuğa, "tedaviyi" ise bir eve dönüşe benzetme noktasına geldi. Fantazi edebiyatı meraklıları için şaşırtıcı değil tabii ki: Tüm fantastik yolculuk öyküleri bunun bir metaforundan başka nedir ki zaten? Ancak "yolculuk" ve "yol" metaforları bir yandan da Şark mistik düşüncesine bakmaktadır. Lao Tzu'nun ünlü *Tao Te Ching*'indeki "Tao"nun anlamlarından biri de "Yol"dur — ama belki "Dil"dir de. *Tao Te Ching*'in açılış dörtlüğü buna işaret eder:

Gidebileceğiniz yol
Gerçek yol değildir.
Söyleyebileceğiniz isim
Gerçek isim değil.[1]

1. Burada kullandığım *Tao Te Ching*, Ursula Le Guin'in yorumladığı (ama çevirdiği değil, çünkü Le Guin Çince bilmez) *Tao*. O yüzden "aslına sadık" olmasını beklemeyelim. Lao Tzu, *Tao Te Ching, An English Version by Ursula K. Le Guin*, Boston & Londra: Shambala, 2009.

Daha en başından konuşmak ve yolculuk etmek aynı potaya konulmuştur *Tao*'da. Laing de bizi (hem tüm çalışmalarında, hem de özel olarak *Düğümler*'de) böyle bir yolculuğa davet eder: Yol ve Dil aynı "yola" çıkar. Döner dolaşır, bir sürü dört yol ağzından geçer, dolaşır, çözülür, yeniden dolaşır, kördüğüm olur, haykırır, tekrarlar, isimleri değiştirir ve aynı sonuca varırız: Dil imkânsızdır. İmkânsızdır, ama beyhude değildir. "İmkânsız" tesbitinde kalsaydık, ne etik, ne estetik, ne politika, ne de inanç kalırdı ortada. Oysa "imkânsız" bir dille gene de yapılacak şeyler vardır: Şiir yazılabilir mesela.

Laing de dilin açmazlarını, düşünmeye çalışıp düşünemediklerimizi, anlatmaya çalışıp anlatamadıklarımızı bize göstermek istediğinde, şiirin kadim biçimine başvurur. Bunu yaparken de "Nutuk Olarak Dil" ile "Öznelerarası Dil"in farklarını göstererek başlar işe. "Nutuk Olarak Dil"i hepimiz biliyoruz. Bir kişi konuşur, yalan söyler, dili sürçer, saçmalar, dün söylediğinin tersini söyler, ama karşısında soru sormak Allah saklasın küfür ve haram olduğu için yapacak bir şeyimiz yoktur. Bu "Dil" uygarlığın son dönemlerine özgü ve içinde hiçbir çelişki taşımıyor. Zaten o yüzden "Dil" de değil, bir dip gürültüsü, bir uğultu. Esas dil ise, iki özne arasında cereyan ediyor ve her söz söylendiği andan itibaren kendisinden başka bir şeye dönüşüyor; çünkü her söz bir "öteki"nin kendisini nasıl algılayacağına göre farklılaşıyor, bunu varsayıyor, daha ağızdan çıkmadan iki kişilik bir fiile dönüşüyor. Mesela:

Jack görüyor ki
    Jill'in Jack'in bildiğini
    sandığı şeyi
    Jack'in bilmediğini

bilmiyor Jill.
Ama Jack anlamıyor
Jill'in Jack'in bildiğini
sandığı şeyi
Jack'in bilmediğini
Jill'in neden bilmediğini.

Konuşmak yeterli değil, dinleyen hakkındaki önkabullerimiz, onun neyi bilip neyi bilmediği hakkındaki varsayımlarımız, "söz"ün anlamını, kastını, söylenişini değiştiriyor. Ama mesele bununla da sınırlı değil. "Söz" aynı zamanda bir iktidar ilişkisi; "söylemek" sizi iktidar sahibi yapabilir ya da tabi konuma düşürebilir:

Jack'in dediğine göre
Jack'in gücünün her şeye yettiğine inanmak istiyor Jill
ki kendisi iktidarsız kalsın
ki Jack'i iktidarsız kılarak
kendisi iktidar sahibi olsun
ki haset ettiği iktidarını yıkabilsin Jack'in...

Dil ve öteki, dil ve iktidar arasındaki ilişkiler, psikoloji (dilbilim, sosyoloji, hatta politika) bilimlerinin anlatısal yapısını kullanarak da tartışmaya açılabilirdi kuşkusuz. Nitekim o muhtemel tartışmaların çoğu metnin içinde, hafifçe "yamuk" baktığımızda görülebiliyor. İngilizlerin çocuk şarkılarına, tekerlemelerine konu olan meşhur "Jack ve Jill" (erkek/kadın) ikiliğini yakalayan Laing, "konuşmanın imkânsızlığına" işaret ederken aynı zamanda cinsel ilişkinin imkânsızlığını, "kutsal aile"nin nasıl bir iletişimsizlik yapısı üzerine kurulu olduğunu da göstermiyor mu?

Buradan yola çıkarak yapılabilecek bir dizi teorik saptama, psikolojik, sosyolojik ya da politik bir dizi tartışma var tabii ki. Ama Laing bunu tercih etmiyor. Şiirin kadim ve "yüceltilmiş" yapısını tercih ediyor. Çünkü o yapı, yalan söylemenin en güç olduğu ilişki biçimi; kastedilenin söylenene en çok yaklaştığı (ama asla varamadığı) durum. Kuşkusuz bu da gündelik, bilimsel ve sanki-bilimsel söylemlerin yarattığı "sahicilik" yanılsamasını fena halde sarsıyor. Çünkü konuşmanın ve yazmanın yarattığı, çözermiş gibi yaptığı, ama hemen ardından yeniden bağladığı düğümleri açık ediyor, ele veriyor. Ortada bir düğüm olduğunu görmek, o düğümü çözmek değildir. Anlam yaratma / anlama gayretinden topyekûn vazgeçmek de değildir ama. Anlamın kendisinin bir düğüm olduğunu peşinen kabullenmek, boğayı boynuzlarından yakalamaktır. En nihayet "Düğüm" ille de kötü, anlamsız, kafa karıştırıcı bir şey olmak zorunda değil. Düğüm, bağlar, ilişkilendirir, ilintilendirir. Düğüm yapı oluşturur, örüntüler, ağlar (*pattern*) kurar. "Sözleri ve şeyleri bir arada tutan sentaksın tahrip olduğu" (Foucault) ve "Merkezin hiçbir şeyi bir arada tutamadığı" (Yeats) günümüz dünyasında bir anlam ve amaç yanılsaması yaratır. Yanılsama belki, ama o olmadan varolmamız da mümkün değil. Ağ, düğümlerden oluşur. O olmasaydı balık tutamaz, aç kalırdık. O olmasaydı konuşamaz, dilsiz kalırdık. Düğümlere ihtiyacımız var: Bazen balık tutmak için, bazen konuşmak için, bazense çözmek için. Ama çözdüğümüz her düğümün başka bir düğüm yaratmak zorunda olduğunu da unutmadan.

Umarım düğümleriniz çözülmemiştir.

—

R.D. Laing
Düğümler

Kendime saygı duymuyorum
bana saygı duyan birine saygı duyamam
ancak bana saygı duymayan birine saygı duyabilirim.

Jack'e saygı duyuyorum
çünkü o bana saygı duymuyor

Tom'u aşağılıyorum
çünkü o beni aşağılamıyor

Ancak aşağılık biri
benim gibi aşağılık birine saygı duyabilir

Aşağıladığım birini sevemem

Jack'i sevdiğime göre
onun beni sevdiğine inanamam

Nasıl kanıtlayabilir ki?



Metis Edebiyatdışı
ISBN-13: 978-605-316-091-5

9 786053 160915

Metis Yayınları
www.metiskitap.com